

การอภิปรายผลการวิจัย

บทนี้จะกล่าวถึง วัตถุประสงค์ กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียดตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์

ในการศึกษาสภาพและปัญหาในการบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตการศึกษา 3 ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัยไว้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาในการบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตการศึกษา 3

2. วัตถุประสงค์เฉพาะ

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานแนะแนวและการจัดบริการแนะแนวที่เป็นอยู่ในปัจจุบันในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในแต่ละจังหวัด ในเขตการศึกษา 3

2.2 เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานแนะแนวและการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในแต่ละจังหวัด ในเขตการศึกษา 3

2.3 เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาจากการดำเนินงานแนะแนวและการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในแต่ละจังหวัด ในเขตการศึกษา 3

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยในครั้งนี้เป็นครูผู้รับผิดชอบในการจัดบริการแนะแนวใน

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตการศึกษา 3 จำนวน 182 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยสร้างขึ้นจากหลักการและแนวคิดที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 1 ชุด ซึ่งมี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานการณ์ของครูผู้รับผิดชอบงานแนะแนวซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) เกี่ยวกับพฤติกรรมการศึกษา วิชาเอกที่จบ ประสบการณ์ในการแนะแนว การอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานแนะแนว จำนวนชั่วโมงที่สอนในแต่ละสัปดาห์ และการได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปในการดำเนินงานแนะแนวและสภาพในการจัดบริการทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการศึกษาและรวบรวมข้อมูลรายบุคคล ด้านการบริการสนเทศ ด้านการบริการให้คำปรึกษา ด้านการบริการจัดวางตัวบุคคล และด้านการบริการติดตามและประเมินผล ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและสาเหตุการจัดบริการแนะแนว ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ผสมกับแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ถึงผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัดชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา แล้วขอหนังสือจากผู้อำนวยการประถมศึกษาจังหวัดต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นถึงหัวหน้าการ

ประณามอำเภอ/กิ่งอำเภอ ที่มีโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างเพื่อประสานงานและขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียนที่มีกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถามและรวบรวมแบบสอบถามส่งมายังสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดภายใน 10 วันหลังจากส่งแบบสอบถามไป

2. กรณีได้แบบสอบถามคืนไม่ครบตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดตามโดยส่งจดหมายพร้อมแบบสอบถามถึงกลุ่มตัวอย่างอีกครั้งหนึ่ง
3. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และเลือกเฉพาะฉบับที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 มาแจกแจงความถี่แต่ละคำตอบหาค่าร้อยละแล้วนำไปเสนอในภาพรวม และแยกตามจังหวัด คือ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุง และสงขลา ในรูปตารางประกอบความเรียง
2. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 มาแจกแจงความถี่แต่ละคำตอบของแต่ละข้อหาค่าร้อยละแล้วนำไปเสนอในภาพรวม และแยกตามจังหวัด คือ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุงและสงขลา ในรูปตารางประกอบความเรียง
3. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 มาโดยส่วนที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนที่เป็นแบบตรวจสอบรายการวิเคราะห์หาค่าความถี่ และค่าร้อยละ แล้วนำไปเสนอในภาพรวมและแยกตามจังหวัด คือ ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช พัทลุงและสงขลา ในรูปตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ในการศึกษาสภาพและปัญหาในการบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตการศึกษา 3 สรุปผลได้ดังนี้

1. สภาพภาพของครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตการศึกษา 3 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

วุฒิการศึกษา ส่วนใหญ่ร้อยละ 93.44 มีวุฒิปริญญาตรี

วิชาเอกที่จบ ส่วนใหญ่ร้อยละ 87.91 จบวิชาเอกอื่นที่มีใช้วิชาเอกการแนะแนว

ประสบการณ์ในการแนะแนว ส่วนใหญ่ร้อยละ 56.04 มีประสบการณ์ในการแนะแนว 1-2 ปี

การอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 68.13 ได้รับการอบรมเกี่ยวกับการดำเนินงานแนะแนวน้อยกว่า 1 สัปดาห์

จำนวนชั่วโมงที่สอนในแต่ละสัปดาห์ ร้อยละ 50.00 มีจำนวนที่สอนในแต่ละสัปดาห์ 20-25 ชั่วโมง

ปีที่เปิดเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ร้อยละ 26.37 เปิดเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในปี 2535

2. สภาพการดำเนินงานและการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตการศึกษา 3 สรุปผลการวิจัยเป็นประเด็น ๆ ได้ ดังนี้

2.1 สภาพการดำเนินงานแนะแนว

• สถานที่ปฏิบัติงานแนะแนว พบว่าร้อยละ 54.96 มีสถานที่ปฏิบัติงานแนะแนว เช่น ร้อยละ 32.97 มีห้องแนะแนวเป็นสัดส่วนเฉพาะ และร้อยละ 46.15 ไม่มีสถานที่ปฏิบัติงานแนะแนวโดยเฉพาะ

การจัดครูแนะแนวให้รับผิดชอบงานแนะแนว พบว่าร้อยละ 86.81 ให้รับผิดชอบงานแนะแนวเป็นบางเวลาออกเหนือจากการสอนวิชาสามัญอื่น ๆ

การได้รับการนิเทศเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจากศึกษานิเทศก์ พบว่าร้อยละ 57.14 เคยได้รับการนิเทศ ร้อยละ 49.45 เคยได้รับการนิเทศ 1-2 ครั้ง และร้อยละ 43.41 ไม่เคยได้รับการนิเทศ

รูปแบบการดำเนินงานแนะแนว พบว่าร้อยละ 40.11 จัดในรูปแบบคณะกรรมการ โดยแต่งตั้งครูบางส่วนเป็นคณะกรรมการ

การจัดประชุมปรึกษาหารือคณะกรรมการแนะแนว พบว่าร้อยละ 62.09 จัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือคณะกรรมการ และร้อยละ 34.62 ไม่มีการจัดประชุม

การกำหนดนโยบายงานแนะแนวของโรงเรียน พบว่าร้อยละ 79.12 กำหนดนโยบายงานแนะแนวของโรงเรียนไว้ และร้อยละ 19.23 ไม่ได้กำหนดไว้

แผนปฏิบัติงานหรือปฏิทินปฏิบัติงานแนะแนวของโรงเรียน พบว่าร้อยละ 76.92 มีแผนปฏิบัติงานหรือปฏิทินปฏิบัติงานแนะแนวของโรงเรียนและร้อยละ 12.09 ไม่มีแผนปฏิบัติงานหรือปฏิทินปฏิบัติงานแนะแนวของโรงเรียน

การสนับสนุนงานแนะแนวของผู้บริหาร พบว่าร้อยละ 96.15 ผู้บริหารให้การสนับสนุนการดำเนินงานแนะแนว และร้อยละ 4.95 ที่ผู้บริหารไม่ให้การสนับสนุน

การประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในโรงเรียนเห็นความสำคัญ ความจำเป็นและให้ความร่วมมือกับงานแนะแนว พบว่าร้อยละ 80.22 มีการประชาสัมพันธ์ให้บุคลากรในโรงเรียนเห็นความสำคัญ ความจำเป็นและให้ความร่วมมือกับงานแนะแนว และร้อยละ 19.78 ไม่มีการประชาสัมพันธ์

การนิเทศติดตามผลการปฏิบัติงานของคณะครูที่เกี่ยวกับการดำเนินงานแนะแนว โดยผู้บริหารหรือครูผู้รับผิดชอบงานแนะแนว พบว่าร้อยละ 76.37 มีการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของคณะครูที่เกี่ยวกับการดำเนินงานแนะแนว และร้อยละ 23.63 ไม่มีการนิเทศติดตาม

การกำหนดบทบาทหน้าที่ของครูแนะแนวและครูทุกคนที่เกี่ยวกับการดำเนินงานแนะแนวไว้เป็นลายลักษณ์อักษร พบว่าร้อยละ 79.12 มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ของครูแนะแนวและครูทุกคนที่เกี่ยวกับการดำเนินงานแนะแนวไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และร้อยละ 20.88 ไม่ได้กำหนดไว้

การให้ความร่วมมือของครูทุกคนต่อครูแนะแนวในการปฏิบัติงานแนะแนว พบว่าร้อยละ 92.96 ให้ความร่วมมือกับครูแนะแนวในการปฏิบัติงานแนะแนว และร้อยละ 7.14 ไม่ให้ความร่วมมือ

การจัดศึกษาครูงานโรงเรียนอื่น พบว่าร้อยละ 46.15 จัดให้มีการศึกษาครูงานโรงเรียนอื่น และร้อยละ 53.85 ไม่มีการจัดศึกษาครูงานแนะแนวโรงเรียนอื่น

การสนับสนุนให้นักเรียนไปใช้บริการแนะแนวของโรงเรียน พบว่าร้อยละ

97.80 การสนับสนุนให้นักเรียนไปใช้บริการแนะแนวของโรงเรียน และร้อยละ 5.91

ไม่มีการสนับสนุน

เครื่องมือที่ใช้ในการจัดบริการทั้ง 5 พบว่า ร้อยละ 50.00 โรงเรียนสร้าง
ขึ้นเอง

การติดต่อขอข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา อาชีพ และการพัฒนาบุคลิกภาพที่นักเรียน
ควรทราบจากแหล่งต่าง ๆ พบว่าร้อยละ 92.31 มีการติดต่อขอข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษา
อาชีพ และการพัฒนาบุคลิกภาพที่นักเรียนควรทราบจากแหล่งต่าง และร้อยละ 19.23 ไม่มี
การติดต่อขอข้อมูลจากแหล่งใดเลย

การจัดครูไปเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อทราบรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวนักเรียน
พบว่าร้อยละ 79.68 มีการจัดครูไปเยี่ยมบ้านนักเรียนเพื่อทราบรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยว
กับตัวนักเรียน และร้อยละ 19.23 ไม่มีการจัดครูไปเยี่ยมบ้านนักเรียน

การจัดให้บริการแนะแนวทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการศึกษาและรวบรวมข้อมูล
นักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการบริการสนเทศ ด้านบริการให้คำปรึกษา ด้านจัดวางตัว
บุคคล และด้านบริการติดตามผล พบว่าร้อยละ 100 ได้จัดให้มีการบริการแนะแนว โดย
ร้อยละ 82.97 จัดบริการให้คำปรึกษา และน้อยที่สุดร้อยละ 49.45 จัดบริการจัดวางตัว
บุคคล

2.2 สภาพการจัดบริการแนะแนว ด้านการบริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียน
เป็นรายบุคคล มีดังนี้

การจัดรวบรวมข้อมูลนักเรียน พบว่าร้อยละ 68.68 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ
ประวัติส่วนตัวนักเรียน

เครื่องมือในการจัดรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่าร้อยละ 77.53
ใช้ระเบียบแบบแผน

วิธีการที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล พบว่าร้อยละ 72.53 ใช้วิธีการสังเกตและ
น้อยที่สุด ร้อยละ 1.10 ใช้มาตราส่วนประมาณค่า

การรวบรวมข้อมูลนักเรียน พบว่าร้อยละ 63.74 ทำครบทุกคน
การจัดบริการข้อมูลต่าง ๆ ของนักเรียน พบว่าร้อยละ 59.34 จัดบริการแก่
ครูประจำชั้น

2.3 สภาพการจัดบริการแนะแนวด้านการจัดบริการสนเทศ มีดังนี้

การจัดบริการสนเทศเกี่ยวกับเนื้อหาต่าง ๆ พบว่าด้านการศึกษา ร้อยละ 49.45

จัดบริการสนเทศเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าศึกษาและเกณฑ์การคัดเลือกเนื้อหา ด้านอาชีพ ร้อยละ 41.76 จัดบริการสนเทศเกี่ยวกับหน้าที่และลักษณะงานอาชีพต่าง ๆ ด้านส่วนตัว และสังคม ร้อยละ 46.70 จัดบริการสนเทศเกี่ยวกับวิธีรับรู้งบดุลสภาพ

วิธีที่ใช้ในการให้ข้อสนเทศ พบว่าร้อยละ 52.75 ใช้วิธีการแนะนำในชั่วโมงเรียน

วิธีการที่ใช้ในการสนเทศ พบว่าร้อยละ 26.92 สนเทศโดยวิธีการแนะนำในชั่วโมงเรียน

หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการจัดข้อสนเทศแก่นักเรียน พบว่าร้อยละ 36.26 จัดตามเหตุการณ์ต่าง ๆ

การติดตามผลการให้บริการสนเทศ พบว่าร้อยละ 51.10 ใช้วิธีการสัมภาษณ์

2.4 สภาพการจัดบริการแนะแนวด้านการให้คำปรึกษา มีดังนี้

การจัดบริการให้คำปรึกษาในเนื้อหาต่าง ๆ พบว่าด้านการศึกษา ร้อยละ 76.37 ให้คำปรึกษาเรื่องการศึกษาต่อ ด้านอาชีพ ร้อยละ 70.33 ให้คำปรึกษาเรื่องอาชีพที่นักเรียนสนใจ ด้านส่วนตัวและสังคม ร้อยละ 77.47 ให้คำปรึกษาเรื่องยาเสพติด

วิธีการที่ใช้ในการบริการให้คำปรึกษา พบว่าร้อยละ 57.14 ใช้วิธีการให้คำปรึกษารายบุคคล

เครื่องมือในการจัดบริการให้คำปรึกษแก่นักเรียน พบว่าร้อยละ 59.86 ใช้แบบบันทึกการให้คำปรึกษา

วิธีการจัดการเมื่อพบนักเรียนที่มีปัญหาซับซ้อนยากแก่การช่วยเหลือ พบว่าร้อยละ 49.45 เข้าที่ประชุมคณะกรรมการแนะแนวเพื่อหาทางแก้ไข

• วิธีการจัดการเมื่อพบนักเรียนที่ควรได้รับความช่วยเหลือเป็นพิเศษ พบว่าร้อยละ 53.30 แจ้งให้ผู้ปกครองทราบเพื่อหาทางช่วยเหลือ

การจัดบริการข้อปรึกษาหาหรือแก่ผู้ปกครองที่มาปรึกษาปัญหา เกี่ยวกับนักเรียน พบว่า ร้อยละ 60.44 ให้ผู้ปกครองพบผู้บริหารโรงเรียน

การติดตามผลนักเรียนที่มารับคำปรึกษา พบว่าร้อยละ 52.75 ติดตามทุกราย

วิธีการที่ใช้ในการติดตามผลนักเรียนที่มารับคำปรึกษา พบว่าร้อยละ 65.38

ใช้วิธีการสังเกต

2.5 สภาพการจัดบริการแนะแนวด้านการบริการจัดวางตัวบุคคล มีดังนี้

เนื้อหาที่จัดบริการจัดวางตัวบุคคลในด้านต่าง ๆ พบว่าด้านการศึกษา ร้อยละ

38.46 บริการจัดวางตัวบุคคลในด้านการสอนซ่อมเสริมสำหรับนักเรียนที่เรียนอ่อน ด้านอาชีพ ร้อยละ 23.63 จัดหางานให้นักเรียนทำระหว่างเรียน ด้านส่วนตัวและสังคม ร้อยละ 47.80 จัดบริการอาหารกลางวัน

เครื่องมือในการบริการจัดวางตัวบุคคล พบว่าร้อยละ 34.07 ใช้แบบฟอร์มขอทุนการศึกษา

วิธีการในการจัดวางตัวบุคคล พบว่าร้อยละ 32.42 ใช้วิธีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือด้านทุนการศึกษา

การติดตามผลและประเมินผลการจัดวางตัวบุคคล พบว่าร้อยละ 32.42 ติดตามทุกราย

วิธีการติดตามผลการจัดวางตัวบุคคล พบว่าร้อยละ 46.70 ใช้การสัมภาษณ์

2.6 สภาพการจัดบริการแนะแนวด้านการบริการติดตามผล มีดังนี้

เนื้อหาที่จัดบริการติดตามผลในด้านต่าง ๆ พบว่าด้านการศึกษา ร้อยละ 51.10 บริการติดตามผลเรื่องนักเรียนที่ไปเรียนต่อสถานศึกษาอื่น ด้านอาชีพ ร้อยละ 38.46 บริการติดตามผลเรื่องจำนวนผู้ได้งานและผู้ว่างงานหลังจบการศึกษา ด้านส่วนตัวและสังคม ร้อยละ 35.16 บริการติดตามผลนักเรียนที่รับบริการต่าง ๆ ของโรงเรียน

วิธีการที่ใช้ในการจัดบริการติดตามผล พบว่าร้อยละ 46.70 ใช้วิธีการสังเกต

3. สภาพปัญหาการจัดบริการแนะแนวและสาเหตุของปัญหา สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

3.1 สภาพปัญหาในการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา เขตการศึกษา 3 เป็นรายด้าน พบว่าปัญหาด้านการจัดบริการแนะแนว มีปัญหาอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการบริหารงานแนะแนว ด้านการสอนกิจกรรมแนะแนวอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาสภาพปัญหาในการปฏิบัติงานแนะแนวโดยภาพรวม พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก

3.2 สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาดำเนินการจัดบริการแนะแนว สรุปผลได้ ดังนี้

เวลาในการจัดบริการ พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยร้อยละ 73.63 มีสาเหตุมาจาก ครูแนะแนวมีงานอื่นที่ต้องรับผิดชอบนอกเหนือจากงานแนะแนว

แบบฟอร์มต่าง ๆ ที่จะใช้ในการบริการด้านต่าง ๆ พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยร้อยละ 55.49 มีสาเหตุมาจาก ไม่มีเวลาในการผลิต

เอกสาร อุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้ในการให้บริการ เช่น เอกสารแนะนำอาชีพ เครื่องฉายสไลด์ โต๊ะ เก้าอี้ ป้ายนิเทศ ฯลฯ พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยส่วนมาก ร้อยละ 54.40 มีสาเหตุมาจาก งบประมาณในการจัดซื้อ

การศึกษารวบรวมข้อมูล การบริการสนเทศ การบริการให้คำปรึกษาการบริการ จัดวางตัวบุคคล และการบริการติดตามผลนักเรียนที่เป็นปัจจุบัน พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับ มาก โดยร้อยละ 60.99 มีสาเหตุมาจากครูไม่มีเวลาในการรวบรวมข้อมูล

การติดตามผลนักเรียน พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยร้อยละ 45.45 มีสาเหตุมาจาก ขาดการติดตามอย่างต่อเนื่อง

การใช้แบบทดสอบมาตรฐาน เช่น แบบทดสอบความถนัด แบบทดสอบวัดความสนใจ แบบทดสอบความเชื่อมั่น แบบทดสอบบุคลิกภาพ ฯลฯ พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดย ร้อยละ 57.69 มีสาเหตุมาจาก ขาดแหล่งบริการด้านแบบทดสอบ

วิธีการจัดบริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียนรายบุคคล การบริการสนเทศ การบริการให้คำปรึกษา การบริการจัดวางตัวบุคคล และการบริการติดตามผลพบว่า มีปัญหา อยู่ในระดับมาก โดยร้อยละ 55.49 มีสาเหตุมาจาก ครูขาดประสบการณ์

การใช้บริการของนักเรียน พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยส่วนมากร้อยละ 60.99 มีสาเหตุมาจาก ไม่มีครูแนะนำอยู่ตลอดเวลา

3.3 สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษาด้านการบริหารงานแนะแนว สรุปผลได้ ดังนี้

การทำงานของครูแนะแนวไม่สามารถทำงานแนะแนวได้เต็มเวลา พบว่ามี ปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยส่วนมากร้อยละ 77.47 มีสาเหตุมาจาก ต้องรับผิดชอบงานอื่น ที่นอกเหนือจากงานแนะแนว

การสนับสนุนส่งเสริมครูให้ความรู้ด้านการแนะแนว พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับ มากร้อยละ 75.27 มีสาเหตุมาจาก ครูแนะแนวไม่ได้รับการศึกษาด้านการแนะแนวโดย เฉพาะ

การสนับสนุนงานแนะแนวของผู้บริหาร พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดย ส่วนมากร้อยละ 46.15 มีสาเหตุมาจาก ไม่มีแผนหรือโครงการแนะแนวที่ชัดเจน

ความร่วมมือของครูในการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแนะแนว พบว่ามีปัญหาอยู่ ในระดับปานกลาง โดยร้อยละ 73.08 มีสาเหตุมาจาก ครูมีชั่วโมงสอนมากเกินไป

การจัดการเกี่ยวกับการให้ความร่วมมือของผู้ปกครอง พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับ

ปานกลาง โดยส่วนมากร้อยละ 77.47 มีสาเหตุมาจาก ผู้ปกครองขาดความรู้ความเข้าใจ ในพัฒนาการของเด็ก

การใช้วิทยากรภายนอกมาให้ความรู้แก่เด็ก พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยร้อยละ 58.24 มีสาเหตุมาจาก ไม่มีงบประมาณเป็นค่าตอบแทนวิทยากร

การวางแผนการดำเนินงานแนะแนว พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลางโดย ร้อยละ 56.04 มีสาเหตุมาจาก ขาดความรู้ในการดำเนินงานแนะแนว

การจัดสรรงบประมาณในการจัดบริการแนะแนว พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยร้อยละ 57.12 มีสาเหตุมาจาก ไม่มีแผนโครงการที่ชัดเจนจึงไม่มีงบประมาณสนับสนุน

การประสานระหว่างครูแนะแนวและบุคลากรต่าง ๆ ในโรงเรียน พบว่ามีปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง โดยร้อยละ 62.64 มีสาเหตุมาจาก ครูแนะแนวไม่มีความรู้เรื่อง ระบบงานแนะแนว

การจัดครูแนะแนวประจำห้องแนะแนว พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยร้อยละ 60.99 มีสาเหตุมาจาก ครูแนะแนวต้องรับภาระอื่นด้วย

การประชาสัมพันธ์งานแนะแนวของโรงเรียน พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยร้อยละ 53.85 มีสาเหตุมาจาก บุคลากรที่ปฏิบัติงานแนะแนว ไม่มีทักษะและประสบการณ์ เพียงพอในการประชาสัมพันธ์

3.4 สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาในการสอนกิจกรรมแนะแนวในโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษาด้านการบริหารงานแนะแนว สรุปผลได้ ดังนี้

ความสนใจของนักเรียนต่อการสอนกิจกรรมแนะแนว พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง โดยร้อยละ 45.60 มีสาเหตุมาจาก ไม่มีผลต่อการสอบได้หรือตก

การจัดกิจกรรมแนะแนวตามหลักสูตรกำหนด พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยร้อยละ 40.11 มีสาเหตุมาจาก ขาดการวางแผนว่ากิจกรรมใดควรสอนชั้นใด

การใช้แหล่งบริการทางความรู้แก่นักเรียน พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมากโดย ร้อยละ 56.59 มีสาเหตุมาจาก แหล่งบริการในจังหวัดมีน้อย

ห้องแนะแนวไม่เหมาะสม พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยร้อยละ 84.07 มีสาเหตุมาจาก โรงเรียนมีห้องเรียนไม่เพียงพอ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีข้อค้นพบและประเด็นที่น่าสนใจ ควรนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. สภาพการดำเนินงานและการจัดบริการแนะแนว

1.1 สภาพการดำเนินงานแนะแนว สภาพการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตการศึกษา 3 ในด้านนี้ สภาพที่พบคือ ในส่วนของสถานที่ในการปฏิบัติงานแนะแนว พบว่ามีเพียงร้อยละ 54.96 ที่มีห้องแนะแนว และเป็นห้องแนะแนวเป็นสัดส่วนเพียงร้อยละ 32.97 จากข้อมูลดังกล่าว สอดคล้องกับ สุชา จันทรเอม (2527 : 234-236) ทองเวียน อมรวิกุลและคนอื่น ๆ (2528 : 321-322) และเฉลิมชัย อุบลพงศ์ (2517 : 67-68) ว่า โรงเรียนแก้ปัญหาเรื่องขาดสถานที่ในให้คำปรึกษาหรือบริการแนะแนวจากผลการวิจัยที่ปรากฏ อาจเป็นไปได้ว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ก่อนที่จะมาเปิดขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 นั้น คือโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งในการขยายชั้นเพื่อรับนักเรียนเพิ่มขึ้นนั้นจำเป็นต้องใช้ห้องเพิ่มขึ้น แต่สภาพที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ห้องยังมีเท่ากับจำนวนชั้นนักเรียนระดับประถมหรือมีมากกว่าหรือน้อยกว่าไม่มากนัก เมื่อมาเปิดขยายชั้นเพิ่มขึ้นจึงจำเป็นต้องใช้ห้องดังกล่าว จึงทำให้โรงเรียนขาดแคลนห้องห้องเรียนหรือห้องสำหรับจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ เช่น ห้องแนะแนว ห้องสหกรณ์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของอภิชาติ เศรษฐวิชัยกิจการ (2539 : 9-15) ว่า ลักษณะการดำเนินการในทำนองที่ว่า "ตามมีตามเกิด" กล่าวคืออาศัยปัจจัยตามที่มีอยู่หรือได้รับตามที่ได้รับจัดสรรมาจากหน่วยงานต้นสังกัด ไม่ว่าจะ เป็นกำลังครู งบประมาณ สถานที่ เป็นต้น

นอกจากนี้ในส่วนของกาได้รับการนิเทศเกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวจากศึกษานิเทศก์ พบว่าร้อยละ 56.59 เคยได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ และในการได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์นั้น ร้อยละ 49.45 จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเคยได้รับนิเทศ 1-2 ครั้งต่อปี และร้อยละ 43.41 ไม่เคยได้รับการนิเทศจากศึกษานิเทศก์เลย จากข้อมูลดังกล่าว การได้รับการนิเทศและไม่ได้รับการนิเทศมีไม่แตกต่างกันมากนัก ประเด็นปัญหาอยู่ตรงที่การไม่ได้รับการนิเทศ ซึ่งข้อมูลที่ปรากฏนี้ถือได้ว่าเป็นสิ่งที่ควรติดตามและสอดส่องอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพราะการบริการแนะแนวนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ โดยเฉพาะการแนะแนวเด็กในระดับชั้นมัธยม ซึ่งเป็นระยะที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและ

จิตใจเป็นอย่างมาก ดังที่ คมเพชร ฉัตรศุภกุล (2529 : 142-143) และ สาลี บาลกะวงศ์ ๗ อยุรยา : (257-259) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการแนะแนว ไว้ว่า เนื่องจากนักเรียนในระดับมัธยมศึกษากำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่น มักมีปัญหาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางกายาร่างกายอารมณ์ ซึ่งเป็นผลเสียต่อการควบคุมตนเองปรับตัว ตลอดจนกิจกรรมแนะแนวที่จัดจะต้องสนองและสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของนักเรียนเป็นรายบุคคลการที่จะจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในขอบข่ายของงานแนะแนวนี้ ครูแนะแนวจะต้องมีความรู้ความมั่นใจ นอกจากนี้ในเรื่องดังกล่าวจากข้อมูลสถานภาพส่วนตัวของครูแนะแนว พบว่า ร้อยละ 87.91 จบวิชาเอกอื่นที่ไม่ใช่วิชาเอกแนะแนวจากข้อค้นพบดังกล่าวบุคคลที่จะช่วยเสริมความรู้ ความมั่นใจ ตลอดจนประสบการณ์แก่ครูนั้น ศึกษานิเทศก์นับเป็นบุคคลหนึ่งที่มีบทบาทในเรื่องดังกล่าว และจากประเด็นดังกล่าวมีข้อค้นพบในเรื่องเดียวกันว่า ในการรับ การนิเทศนั้น พบว่ามีการนิเทศโดยผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับผิดชอบงานแนะแนวภายในโรงเรียนเดียวกัน ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในด้วยบุคลากรภายในองค์กร

ในส่วนการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนนั้น พบว่า ร้อยละ 96.15 ผู้บริหารให้การสนับสนุนการดำเนินการแนะแนว ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารให้ความสนใจในการดำเนินงานแนะแนวมากซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของประหยัด ทองมาก (2534 : 40) ว่า ปัจจุบันนี้ งานแนะแนวในโรงเรียนได้รับการเอาใจใส่จากผู้บริหารมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากโรงเรียนต่าง ๆ ทั้มาจัดบริการแนะแนวอย่างจริงจัง ที่ไม่เคยจัดมาก่อนก็เริ่มจัด ที่เคยจัดมาแล้วก็พยายามปรับปรุงพัฒนาให้ทัดเทียมกับสายวิชาการอื่น ๆ ในโรงเรียน

สำหรับการจัดให้มีบริการแนะแนวทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการบริการสนเทศ ด้านบริการให้คำปรึกษา ด้านจัดวางตัวบุคคล และด้านบริการติดตามผล พบว่า ทุกโรงเรียนได้จัดให้มีบริการแนะแนว และด้านที่จัดมากที่สุดคือด้านบริการให้คำปรึกษา ซึ่งมีถึงร้อยละ 82.97 ซึ่งสอดคล้องกับที่ ลำเพา เอี่ยมสำอางค์ (2532 : 38) ได้สรุปว่า การบริการให้คำปรึกษาเป็นบริการที่โรงเรียนส่วนใหญ่จัดมากที่สุด จากข้อมูลที่ปรากฏอาจเป็นไปได้ว่า นักเรียนซึ่งเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่น เป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางร่างกายและอารมณ์ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวย่อมต้องการผู้ที่คอยให้คำปรึกษาที่ถูกต้อง ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่มารับการปรึกษารูจักและเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง สามารถนำไปตัดสินใจเลือกแนวทางในการปฏิบัติหรือแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม ดังที่ ไอเวย์ (Ivey , 1980) กล่าวไว้ว่า

การให้บริการปรึกษาเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือบุคคลปกติให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือปฏิบัติตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้รับผิดชอบงานแนะแนวจึงต้องคอยบริการนักเรียนอยู่ตลอดเวลา จึงจัดให้บริการในด้านให้คำปรึกษามากกว่าด้านอื่น ๆ

1.2 การจัดบริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล สภาพที่พบ คือ ในการรวบรวมข้อมูลนักเรียน พบว่าร้อยละ 68.68 รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประวัติส่วนตัวของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ คมเพชร จิตรศุภกุล (2529 : 21-23) และ อุษณีย์ เย็นสบาย (2533 : 35) ซึ่งได้เสนอไว้ว่าข้อมูลที่ครูแนะแนวควรจัดเก็บนั้นได้แก่ ข้อมูลทั่วไป เช่น ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ เพศ วันเดือนปีเกิด ข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ และความเจริญเติบโต ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อมูลด้านความถนัด เป็นต้น ซึ่งข้อมูลดังกล่าวเป็นข้อมูลในด้านส่วนตัวสำหรับในการรวบรวมข้อมูลนั้น ครูแนะแนวส่วนใหญ่ใช้ระเบียบแบบแผนเป็นเครื่องมือทั้งนี้อาจเป็นไปได้ว่า การที่ครูส่วนใหญ่ใช้ระเบียบแบบแผนเป็นเครื่องมือเป็นส่วนมากนั้น เพราะโดยปกติระเบียบแบบแผนก็มีจำหน่ายอย่างแพร่หลายในท้องตลาด ซึ่งครูแนะแนวไม่ต้องเสียเวลามากในการจัดทำแบบระเบียบแบบแผนไว้ใช้เอง จึงนำมาใช้ในการรวบรวมข้อมูลของนักเรียน ซึ่งเป็นการสะดวกต่อครูแนะแนว เพราะครูก็ไม่มีเวลาว่างมากนัก ดังที่ ภารดี พันธุ์ (2529 : 239-248) ได้ศึกษาปัญหาการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตการศึกษา 8 พบว่าครูแนะแนวมีชั่วโมงสอนมากไม่มีเวลาในการทำงานแนะแนว

สำหรับวิธีการในการรวบรวมข้อมูลนั้นพบว่า ร้อยละ 72.53 ใช้วิธีการสังเกต ซึ่งในการสังเกตนี้ พนม ลีมาวีย์ (2530 : 53) ได้กล่าวไว้ว่า การสังเกตเป็นการศึกษาเด็กเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเด็ก โดยการเฝ้าดูพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกมาในลักษณะที่เป็นจริงตามธรรมชาติ การสังเกตจึงทำให้ได้ข้อมูลที่น่าจะเป็นจริงมากกว่าวิธีอื่น ๆ นอกจากนั้นการสังเกตก็สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ด้วยสาเหตุดังกล่าว ครูแนะแนวจึงนิยมใช้วิธีการสังเกตในการรวบรวมข้อมูลนักเรียน

1.3 การจัดบริการสนเทศ สภาพการจัดบริการสนเทศที่พบ คือ ในด้านการศึกษา พบว่า ร้อยละ 49.45 จัดบริการสนเทศเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าศึกษาและเกณฑ์การสอบคัดเลือก ซึ่งสอดคล้องกับ จำเนียร ช่างโชติ (2532 : 121-122) ซึ่งได้เสนอข้อมูลที่ควรเสนอให้นักเรียนได้ทราบไว้ในลำดับต้น ๆ คือ คุณสมบัติและการคัดเลือกบุคคล ซึ่งการที่ครูแนะแนวจัดบริการในเนื้อหานี้มาก อาจเนื่องจากต้องการให้นักเรียนทราบและเข้าใจตนเอง เพื่อจะได้เตรียมตัว และวางแผนการศึกษาของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับความ

สามารถทางสมอง ความถนัด ความสนใจ ในการศึกษาต่อในโอกาสต่อไป

สำหรับวิธีที่ใช้ในการสังเกตพบว่า ส่วนใหญ่ใช้วิธีแนะนำในชั่วโมงเรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะปกติครูแนะแนวต้องสอนนักเรียนในชั่วโมงแนะแนวเป็นประจำ ครูแนะแนว จึงใช้ชั่วโมงดังกล่าว เพื่อแนะนำนักเรียน ซึ่งเป็นการไม่เสียเวลาอีกทั้งสามารถแนะนำ ได้อย่างทั่วถึงนักเรียนทุกคน ซึ่งการจะไปใช้เวลา อื่นนอกเหนือจากเวลาเรียนครูแนะแนว ก็มีเวลาไม่มากนักดังผลการวิจัยของ สุธา จันทร์เอม (2527: 234-236) ทองเรียน อมรวิฑูลและคนอื่น ๆ (2528 : 321-322) และเฉลิมชัย อุบลพงศ์ (2517 : 67-68) ว่า ครูแนะแนวมีภาระอื่นมากไม่มีเวลาสำหรับการแนะแนวโดยเฉพาะ จึงใช้เวลาในชั่วโมง เรียนแนะนำนักเรียน

1.4 การจัดบริการให้คำปรึกษา สภาพการจัดบริการให้คำปรึกษาที่พบ คือ ในด้าน การดำเนินงานตัวและสังคม พบว่า ร้อยละ 77.47 ให้คำปรึกษาเรื่อง ยาเสพติด ทั้งนี้ อาจ เป็นไปได้ว่า ยาเสพติดได้เข้ามาสู่สถานศึกษามากขึ้นดังที่ปรากฏในหน้าหนังสือพิมพ์ และ วารสารต่าง ๆ เรื่องการเสพยาบ้า หรือการตรวจจับสำสวาระเพื่อต้องการทราบว่านักเรียน มีการเสพยาเสพติดหรือไม่ จากภัยของยาเสพติด ทางโรงเรียนโดยเฉพาะครูแนะแนวจึง ให้ความสำคัญต่อการให้คำปรึกษาเรื่องยาเสพติด ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้นักเรียนเสพยาเสพติด อีกทั้งหน่วยงานต้นสังกัดก็ได้มีหนังสือแจ้งให้โรงเรียนต่าง ๆ ในสังกัดสร้างเสริมมาตรการ ต่าง ๆ ตลอดจนรณรงค์ไม่ให้มีการเสพยาเสพติดของนักเรียนและเยาวชนในท้องถิ่นในเขต รับผิดชอบของโรงเรียน

สำหรับวิธีที่ใช้ในการให้คำปรึกษาพบว่า ร้อยละ 57.14 ใช้วิธีปรึกษาเป็นราย บุคคล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ แอครี และมาร์ควิส. (Acree and Marquis, 1957 : 279-281) พบว่า บริการที่ครูใหญ่อยากให้โครงการแนะแนวทำ คือ การให้ความช่วยเหลือ นักเรียนตามความต้องการของแต่ละคน ซึ่งจากวิธีการดังกล่าว จะทำให้ผู้มารับการ ปรึกษามีความเข้าใจตนเอง นอกเหนือจากนี้อาจเนื่องมาจาก นักเรียนที่มารับการปรึกษามี ความต้องการไม่ให้บุคคลอื่นมารับฟังปัญหาของตนหรือรับรู้เรื่องราวส่วนตัวของนักเรียน ครูแนะแนวจึงใช้วิธีดังกล่าวเป็นส่วนใหญ่ในการบริการให้คำปรึกษา

1.5 สภาพการจัดบริการจัดวางตัวบุคคล สภาพการจัดบริการจัดวางตัวบุคคลที่พบคือ ในด้านส่วนตัวและสังคม พบว่า ร้อยละ 47.80 จัดบริการอาหารกลางวันซึ่งการที่ครูแนะ แนวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการจัดบริการอาหารกลางวันนี้ อาจเนื่องมาจาก โรงเรียน ประถมศึกษาทุกโรงเรียนในปัจจุบันต่างก็มีโครงการจัดบริการอาหารกลางวันแก่นักเรียน

ที่ขาดแคลนเป็นประจำทุกปี โดยงบประมาณที่ใช้ในการจัดโครงการดังกล่าวหน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงได้จัดสรรงบประมาณมาทุกปี ทั้งนี้เนื่องมาจากมีการตื่นตัวเรื่องภาวะโภชนาการของเด็กนักเรียน จึงได้มีการจัดสรรงบประมาณมาให้ ซึ่งในเรื่องดังกล่าว พนม ลีมาอารีย์ (2530 : 237) ได้ให้ความเห็นว่า เด็กในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นเด็กที่เข้าเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ จึงมีเด็กเป็นจำนวนมากที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจนขาดแคลน ดังนั้น ทางโรงเรียนโดยครูแนะแนว หน่วยงานต้นสังกัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงให้ความสำคัญต่อเรื่องดังกล่าวมาก

1.6 สภาพการจัดบริการติดตามผล สภาพการจัดบริการติดตามผล ที่พบคือในด้านการศึกษา พบว่าร้อยละ 51.10 จัดบริการติดตามผลเรื่องนักเรียนที่ไปเรียนต่อสถานศึกษาอื่น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทุกสิ้นปีการศึกษา โรงเรียนจะมีการสำรวจนักเรียนที่จะไปศึกษาต่อที่อื่นเป็นประจำ ซึ่งข้อมูลนี้ต้นสังกัดจะแจ้งให้ครูแนะแนวสำรวจเป็นประจำ ข้อมูลที่ปรากฏออกมาจากการวิจัยจึงยืนยันกับสภาพที่ปฏิบัติจริงของครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเพราะเป็นข้อมูลเดียวกัน

สำหรับวิธีการในการติดตามผลนั้นพบว่า ร้อยละ 46.70 ใช้วิธีการสังเกต ซึ่งในการสังเกตนี้ พนม ลีมาอารีย์ (2530 : 53) ได้กล่าวไว้ว่า การสังเกตเป็นการศึกษาเด็กเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับเด็ก โดยการเฝ้าดูพฤติกรรม ที่เด็กแสดงออกมาในลักษณะที่เป็นจริงตามธรรมชาติ การสังเกตจึงทำให้ได้ข้อมูลที่น่าจะเป็นจริงมากกว่าวิธีอื่น ๆ นอกจากนั้นการสังเกตก็สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ด้วยสาเหตุดังกล่าว ครูแนะแนวจึงนิยมใช้วิธีการสังเกตในการติดตามผลนักเรียน

2. สภาพปัญหาการจัดบริการแนะแนวและสาเหตุของปัญหา มีข้อค้นพบที่สำคัญผู้วิจัยจะขอกล่าวไปตามลำดับที่ละด้าน ดังนี้

2.1 สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาการจัดบริการแนะแนว การบริหารงานแนะแนวและการสอนกิจกรรมแนะแนวโดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการจัดบริการแนะแนว มีข้อจำกัดหลายอย่าง เช่น ครูที่จบการศึกษาโดยตรงทางการแนะแนวมีน้อย ครูมีชั่วโมงสอนมาก ไม่มีเวลาเนื่องจากต้องติดภาระการสอน ขาดงบประมาณ ไม่มีสถานที่จัดห้องแนะแนว ครูแนะแนวขาดความรู้ ความเข้าใจเป็นต้น จากข้อจำกัดดังกล่าวจึงน่าจะเป็นสาเหตุเกิดปัญหาในการจัดบริการแนะแนว การบริหารงานแนะแนว และการสอนกิจกรรมแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตการ

ศึกษา 3 ซึ่งปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุชา จันทรเอม (2527: 234-236) ทองเวียน อมรัชกุล และคนอื่น ๆ (2528 : 321-322) และเฉลิมชัย อุบลพงศ์ (2517 : 67-68) และภาวดี พันธุ์ (2529 : 239-248) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานแนะแนวในระดับมัธยมศึกษาในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาก่อนหน้านี้ นอกจากนี้จากเอกสาร "แผนพัฒนางานแนะแนวของกระทรวงศึกษาธิการระยะที่ 1 (พ.ศ.2535-2539) พอสรุปัญหาที่เกิดขึ้นและคงอยู่ในสภาพปัจจุบันและสอดคล้องกับปัญหาข้างต้นในเรื่องต่อไปนี้คือ การบริการและระบบงานแนะแนวของกระทรวงศึกษาธิการ การจัดระบบงานแนะแนวในสถานศึกษาปริมาณและคุณภาพของบุคลากรแนะแนว การประชาสัมพันธ์งานแนะแนว การขอความร่วมมือและประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งของรัฐและเอกชน งบประมาณดำเนินงานแนะแนว และการส่งเสริมวิจัยทางการแนะแนวจากสภาพปัญหาดังกล่าวจึงจำเป็นต้องทำเป็นที่ยั่งยืนที่ทุกฝ่ายจะต้องเร่งช่วยกันแก้ไขปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

2.2 สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาการจ้ดบริการแนะแนว และสาเหตุของการจัดบริการแนะแนวมีข้อค้นพบที่สำคัญ คือ เวลาในการจัดบริการ พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยร้อยละ 73.63 มีสาเหตุมาจาก ครูแนะแนวมีงานอื่นต้องรับผิดชอบนอกเหนือจากงานแนะแนวซึ่งสอดคล้องกับ จินดารัตน์ ศรีสุภาอุจน์ (2535 : 94-95) และ จารุรักษ์ สุขเสริม (2534 : 130-131) ที่พบว่า ปัญหาการจ้ดบริการแนะแนวที่สำคัญที่สุดคือ ครูแนะแนวโดยตรง คือครูแนะแนวมีภาระงานสอนมากกว่าขนาดความร่วมมือจากครูอื่น ๆ ขาดงบประมาณ อาคารสถานที่ และอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการจัดบริการแนะแนว ซึ่งที่กล่าวมาล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้การจ้ดบริการแนะแนวมีปัญหา

2.3 สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาการบริหารงานแนะแนว และสาเหตุของการจัดบริหารงานแนะแนวมีข้อค้นพบที่สำคัญ คือ การทำงานของครูไม่สามารถทำงานได้เต็มเวลา พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยส่วนมากร้อยละ 77.47 มีสาเหตุมาจากต้องรับผิดชอบงานอื่นที่นอกเหนือจากงานแนะแนว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุรักษ์ สุขเสริม, (2534 : 121) และ แอลเลน (Allen, 1954 : 15 21) ที่พบว่า ครูแนะแนวและคณะครูมีชั่วโมงสอนมาก และมีเวลาไม่เพียงพอ จึงไม่มีเวลาปฏิบัติงานแนะแนวหรือปฏิบัติได้ไม่เต็มเวลา ซึ่งในส่วนของกรปฏิบัติงานแนะแนวนั้น อีกกิ้น (Higgins, 1975 : 7057) ได้ศึกษาทัศนะของครูใหญ่ที่มีต่อโครงการแนะแนวของโรงเรียน พบว่า ครูใหญ่ส่วนมากรู้สึก ว่า ผู้ให้คำปรึกษาควรมีเวลา 36-56 เปอร์เซ็นต์ ของเวลาทำงาน ให้คำปรึกษานักเรียน เป็นรายบุคคล ดังนั้นจากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้การบริหารงานแนะแนวมีปัญหา

2.4 สภาพปัญหาและสาเหตุของปัญหาการจัดกิจกรรมแนะแนว มีข้อค้นพบที่สำคัญคือ ห้องแนะแนวไม่เหมาะสม ซึ่งพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยร้อยละ 87.07 มีสาเหตุมาจากโรงเรียนมีห้องเรียนไม่เพียงพอ จากข้อมูลดังกล่าว สอดคล้องกับ สุชา จันทรเฒ (2527 : 234-236) ทองเรียน อมรัชกุลและคนอื่น ๆ (2528 : 321-322) และ เฉลิมชัย อุบลพงศ์ (2517 : 67-68) ว่า โรงเรียนมีปัญหาเรื่อง ขาดสถานที่ในให้คำปรึกษาหรือบริการแนะแนว จากผลการวิจัยที่ปรากฏอาจเป็นไป ได้ว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ก่อนที่จะมาเปิดขยายขยายโอกาสทางการศึกษา หรือระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 นั้น คือโรงเรียนประถมศึกษาซึ่งในการขยายชั้นเพื่อรับนักเรียนเพิ่มขึ้นนั้น จำเป็นต้องใช้ห้องเพิ่มขึ้น แต่สภาพที่เป็นอยู่ในขณะนั้น ห้องยังมีเท่ากับจำนวนชั้นนักเรียน ระดับประถมหรือมีมากกว่าหรือน้อยกว่าไม่มากนัก เมื่อมาเปิดขยายชั้นเพิ่มขึ้นจึงจำเป็นต้องใช้ห้องดังกล่าว จึงทำให้โรงเรียนขาดแคลนห้องเรียนหรือห้องสำหรับจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรต่าง ๆ เช่น ห้องแนะแนวห้องสหกรณ์ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ อภิชาติ เศรษฐวิชัยกิจการ (2539 :9-15) ว่า ลักษณะการดำเนินการในตนเองที่ว่า "ตามมีตามเกิด" กล่าวคือ อาศัยปัจจัยตามที่มีอยู่หรือได้รับตามที่ได้รับจัดสรรมาจากหน่วยงานต้นสังกัด ไม่ว่า จะเป็นกำลังครู งบประมาณ สถานที่ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องสภาพและปัญหาการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในเขตการศึกษา 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า การได้รับการนิเทศจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น ยังมีอยู่น้อยควรที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรออกนิเทศแก่ครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้มากกว่าเดิม หรือควรจะพัฒนาผู้บริหารให้สามารถทำการนิเทศแทนได้เพื่อที่ครูแนะแนวจะได้มีความรู้ ความเข้าใจ เพิ่มประสิทธิภาพ ตลอดจนมีความสนใจในการดำเนินงานแนะแนวได้อย่างเต็มที่

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษายังขาดห้องแนะแนวดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดสรรงบประมาณด้านอาคารสถานที่มาให้หรือในโรงเรียน

เองควรมีการบริหารจัดแบ่งห้องเรียนที่มีอยู่ให้เหมาะสมเพื่อใช้บางห้องหรือบางส่วนในห้องสำหรับจัดเป็นห้องแนะแนว

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า ครูที่จบการศึกษาด้านการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษามีน้อยมาก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการพัฒนาบุคลากรด้านการแนะแนวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น อบรม ศึกษาดูงาน ศึกษาเอกสาร ฯลฯ หรือพัฒนาครูประจำชั้นซึ่งเป็นผู้ใกล้ชิดเด็กมากที่สุดให้มีความรู้ด้านการแนะแนวหรือทางหน่วยงานต้นสังกัดควรจะทำรูปแบบเพื่อกระจายครูจากโรงเรียนที่มีครูเกินเกณฑ์และมีวิถีทางด้านการแนะแนวไปยังโรงเรียนที่ขาดครูด้านนี้หรือไม่มีบรรจุครูที่มีวิถีทางด้านแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

1.4 จากผลการวิจัยพบว่า ครูแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษายังปฏิบัติงานแนะแนวได้ไม่เต็มที่ ทั้งนี้เนื่องจากการสอนหรืองานอื่น ๆ มาก ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้มีการบริหารเกี่ยวกับจำนวนชั่วโมงของครูแนะแนวให้น้อยลง เพื่อให้ครูแนะแนวได้ทำงานแนะแนวได้อย่างเต็มที่

1.5 จากผลการวิจัยพบว่า ครูไม่มีเวลาในการจัดบริการเนื่องจากมีภาระอื่นมาก ดังนั้นจึงควรที่จะหารูปแบบการจัดบริการแนะแนวที่เหมาะสมกับเวลา เช่น การอบรมหน้าเสาธง จัดกิจกรรมสุดสัปดาห์ จัดกลุ่มพัฒนาตามความสนใจ ฯลฯ

1.6 จากผลการวิจัยพบว่า ขาดแหล่งบริการด้านเครื่องมือ เอกสาร อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการบริการ ดังนั้นในระดับจังหวัดจำเป็นต้องมีสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดควรมีแหล่งบริการด้านเครื่องมือ เอกสาร อุปกรณ์ต่าง ๆ ให้โรงเรียนได้ยืมใช้

1.7 ควรจะมีชั่วโมงแนะแนวสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา เพื่อจะได้เป็นพื้นฐานเชื่อมต่อการเรียนในระดับมัธยมศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตการศึกษา 3 เท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปควรจะศึกษาในโรงเรียนประถมที่ไม่ได้เปิดเป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาด้วย หรือศึกษาในเรื่องเดียวกันแต่เป็นเขตการศึกษาอื่น ๆ

2.2 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรสอบถามบุคคลอื่นด้วยที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานแนะแนวในโรงเรียน เช่น ผู้บริหาร ครู-อาจารย์ที่ไม่ใช่ครูแนะแนว นักเรียน ตลอด

จนผู้ปกครองนักเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายยิ่งขึ้น

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการแนะแนวที่มีอยู่ในปัจจุบัน เหมาะสมหรือสอดคล้องต่อการนำไปใช้ในสถานการณ์ปัจจุบันหรือไม่